

ראש הישיבה

נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

יש בכך דבר חיובי. יקטן זכה למשפחה כה גדולה בגלל הענוה שלו. מי שהוא ענו, זוכה לקבל את הכל. למתנגדים כנראה אם יש ענוה, אדם יכול להגדיר את עצמו "מתנגד". למתנגדים כנראה הפריע שהחסידות מובילה לאחדות דעים. אדם אחד אומר משהו - וכולם צריכים לשמוע לו. לכן הם אומרים: "אנחנו מתנגדים". מותר להתנגד, גם למה שאומר הרב.

על הפסוק (ויקרא י"ט, י"ז): "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ, דורשים חכמים (תנחומא משפטים ז'): "תלמיד לרב מנין, תלמוד לומר: הוכח תוכיח מכל מקום". התלמיד מחויב להוכיח את רבו. חשוב שהתלמיד ידע את זה, אבל חשוב יותר שהרב ידע את זה. לא כל מה שהרב אומר זו האמת המוחלטת. חשוב שתהיה ביקורת, וכך תתברר האמת. התורה לא בעד "שפה אחת ודברים אחדים" - ובלבד שזה בא מענוה ומחיפוש האמת. יתכן, שזה מה שעומד בבסיס השם "הפלג הירושלמי". לא יתכן שכל הציבור חושב ועושה "דברים אחדים". צריך שיהיה בירור של האמת, חשיבה נוספת, מבט נוסף על הדברים.

לאור זאת, יש להתבונן גם על דור הפלגה באור אחר. זה נראה לנו גנאי שנפלגה הארץ, אך עבר ראה בכך דבר חיובי. פילוג הארץ לעמים וללשונות הוליד את הבירור של האמת. כאשר אדם אחד מוביל את כל העולם בדרכו - זה לא דבר טוב. הפילוג הוא חיובי, כאשר הוא בא עם "יקטן", עם ענוה.

הדברים הללו חשובים מאוד בזמננו. רבים מדברים על השסע בחברה ועל הפילוגים. חשוב שאנחנו מצידנו נבוא בענוה גדולה. מי שבא בענוה - הוא בעל העוצמה הגדולה ביותר. יקטן, שהקטין את עצמו, זכה לרשימת צאצאים מכובדת. שמות ילדיו הם שמות של ארצות חשובות. אופיר, שבא וחיללה הם ארצות המזרח, שבהם היה זהב. יש בכך עוצמה כלכלית גדולה, עוצמה משפחתית גדולה וגם עוצמה רוחנית גדולה. לכל זה זוכים כאשר האדם מקטין את עצמו. אם באים מענוה, לא צריך לפחד מן הדעות השונות ומן הפילוגים. אפשר להביע דעה, לחשוב אחרת - גם "תלמיד לרבו", להוכיח, לשאול ולברר. כאשר באים בענוה, "פלג" הוא לא דבר שלילי.

מתוך שיעור שניתן ב-ט' אלול תשס"ז.
השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

ישנה קבוצה המכנה את עצמה "הפלג הירושלמי". מדוע לקרוא לעצמך "פלג", על שם הפילוג והמחלוקת?!

בפרשה רואים שהם לא הראשונים... יש בפרשה אדם ששמו "פלג", ויש גם הסבר לשם הזה (בראשית י', כ"ה):
וַלְעָבָר יָלַד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פִּלְגַּי כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם הָאֲחֵי יֶקֶטָן.

פלג נקרא על שם שנפלגה הארץ. רש"י מסביר: "למדנו שהיה עבר נביא, שקרא שם בנו על שם העתיד". האם "פלג", על שם שנפלגה הארץ, הוא שם טוב?!

נראה, שעבר חש שהמציאות שקדמה לדור הפלגה, שבה היתה כל הארץ "שְׁפָה אֶקֶת וְדָבָרִים אֶקְדִּים" (בראשית י"א, א') - איננה מציאות חיובית. מעניין לשים לב, שגם עבר עצמו נקרא בשם בעל משמעות דומה. חז"ל דורשים על הביטוי "אברהם העברי" מצאצאי עבר (בראשית ובה מ"ב, ח'): "כל העולם כולו מעבר אחד, והוא מעבר אחד". כבר לשלח, אביו של עבר, הפריע שכולם צריכים לחשוב אותו דבר. ש"גדול הדור" אומר משהו, ואף אחד לא יכול להתנגד. לכן הוא קרא לבן שלו "עבר", לציין שהוא נמצא בעבר אחר, בניגוד לעמדת כל העולם. עבר המשיך את המסורת של אביו, וקרא לבן שלו "פלג". צריך שיהיה פילוג, דעות שונות. לא יתכן שסותמים פיות ומשתקים אנשים, וכולם צריכים להיות "שפה אחת ודברים אחדים". עבר אומר: אני בעד פלוגתא ומחלוקת. זה מפרה את המחשבה.

ובסיום הדרשה אמר עבר: "ומי יתן ונזכה שבימיו תתפלג הארץ, ויהיו עמים שונים ודעות שונות בעולם..."

אך פלג לא בא לבד. התורה מדגישה (בראשית י', כ"ה-כ"ט):
וַלְעָבָר יָלַד שְׁנֵי בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פִּלְגַּי כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה הָאָרֶץ וְשֵׁם הָאֲחֵי יֶקֶטָן. וַיִּקְטָן יָלַד אֶת אֱלִמֶלֶךְ וְאֶת שֶׁלֶף וְאֶת חֲצַרְמֶנֶת וְאֶת יֵרֵחַ. וְאֶת הַדּוֹרָם וְאֶת אֶתֶל וְאֶת דִּקְלָה. וְאֶת עֹבֶדְלָה וְאֶת אֲבִימָל וְאֶת שְׂבָא. וְאֶת אֹפְרָי וְאֶת חֹיִלָה וְאֶת יוֹקָב כָּל אֵלֶּה בְנֵי יֶקֶטָן.

יקטן היה עניו ומקטין עצמו, לכך זכה להעמיד כל המשפחות הללו. קוראים לו על שם הקטנות, אבל יש לו משפחה גדולה מאוד. ארבעה עשר צאצאים, שכל אחד מהם הוא מדינה חשובה. עבר אומר: אמנם אני בעד "פלג", פילוג דעות שונות, ובלבד שזה מגיע מענוה. לקרוא לבן "פלג" זה בסדר גמור, אם הדעות השונות באות יחד עם מידת הענוה -

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרשה וכרש"י

(לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזנים כחננו הכא...

3. היכן מוזכר שם הבן במקום שם האב?

2. באיזו מידה של הקב"ה נעשה המבול?

1. מה הם תולדותיו של נח?

"אשר נשבעתי מעבור מי נח", ויראה דחילוק יש בין ברית לסתם שבועה.

כי כריתות ברית הוא בין שני אוהבים, ואם האוהב האחד מפיר הברית והאהבה - הברית בטל. אבל השבועה היא על כל פנים, ולא תליא בשום אהבה, רק שכך נשבע שלא יביא מבול". (מהר"ל, גור אריה, בראשית ח', כ"א, ד"ה "לא אוסיף")

מהתלמידים לעזוב כל דרך הקשורה לתרבות קלוקלת כשתיה, עישון והתעסקות בסמרטפונים דומיהם. הרב, הוסיף לומר שזאת השעה להתחזק בלימוד תורה, ויש לשהות כמה שיותר בבית המדרש, ובמיוחד ב"בין הזמנים" להשקיע בכל יום זמן ללימוד תורה.

הרב ביקש לשמוע את התלמידים, וכאשר אחד מהאברכים אמר שצריך לחשוב על תגובה הולמת כגון הפגנה וכד', הרב מיד ביטל זאת מכל וכל ואמר שהדרך היא להוסיף אור ולהרבות בקדושה, כי "חושך לא מגרשים במקלות אלא באור!"

וברצרה, הרב בדבריו הלכאורה נוקשים רומם את התלמידים לקחת את הרגשות השליליים שעלו להם למחוזות חיוביים של עשייה ותיקון.

שיחת זום זו עזרה לי לקבל קריאת כיוון לכל הטיפול בהמשך במצב רגיש זה. לדוגמה: 5 דקות בלבד אחר שיחת הזום הזאת, וראיינתי טלפונית לערוץ 2. הראיון שודר במהדורה המרכזית במוצ"ש, ובריאיון זה חזרתי בקצרה על הדברים: "הרב ויצמן אמר להם שחס וחלילה אסור לנקום, לא לפגוע אלא לעשות טוב, ולבחור בטוב ולהוסיף חסד, אור ותורה".

בהמשך ערכנו יחד עם ראש הישיבה ביקור ניחומים בבית המשפחה, ואנו ממשיכים ללוות את התלמידים וקהילת בני המנשה לאחר הזעזוע הנורא הזה.

יום שישי, י"ב תשרי בבוקר, באמצע שיעור עם אברכי בני מנשה, קיבלתי הרבה שיחות לפל' שהיה "על שקט", אך לא עניתי בגלל ביטול תורה. לפי הנסיון שלי בעבר, מיד הבנתי שכאשר כמה אנשים מבני מנשה, תלמידים ובני הקהילה, מתקשרים אלי בבת אחת סימן שזו הודעה שאינה סובלת דיחוי. ואכן, אחד מהאברכים ביקש לעצור אותי מהשיעור לעניין דחוף, ולצערי עדכן אותי בעדינות על רציחתו של תלמיד הישיבה יואל להנגאל ז"ל.

קיבלנו את ההודעה בזעזוע רב, ומיד התחילו המחשבות: כיצד לפעול ומה לעשות, הן בקשר למשפחתו והן בקשר לחבריו התלמידים. עדכנתי את ראש הישיבה הרב ויצמן שליט"א, וגם הרב היה מזועזע וביקש לשמוע את פרטי המקרה.

שעה לאחר מכן הרב ביקש ממני לארגן שיחת זום עם כל תלמידי בני המנשה. אודה שהייתי די סקפטי, ולא חשבתי שהתלמידים יכנסו לזום בשעתיים. התראה מראש, מה גם שיהו ערב שבת ובמיוחד אחר שכבר כולם שמעו על הרצח המזועזע והתחושות היו קשות מאוד.

ברוך ה', התבדיתי, בזום השתתפו 40 תלמידי הישיבה מבני המנשה! חשבתי לעצמי, מה הרב יגיד בזום (כי אני אישית לא ידעתי אפילו איך לפתוח...), תיארת' לעצמי שהרב יזכר איתם ברכות כדוגמת "עו"ס", אך גם כאן התבדיתי, ודברי הרב נתנו לי מהפך מחשבתי לגמרי מהדרך שבה חשבתי להגיב.

הרב נתן "שיחת מוסר" עדינה על "התנהגות יהודית שרשית", וביקש

לקראת הבחירות / ראש הישיבה

הבחירות, וכל מה שכרוך בהן, מעוררות שאלה גדולה: מהו היחס בין המנהיגות לבין הדור?

הגמרא בערכין (דף י"ז ע"א) כותבת: "זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה" - פליגי בה רבי יהודה נשיאה ורבנן, חד אמר: דור לפי פרנס, וחד אמר: פרנס לפי דור. למאי הלכתא? אילימא למעליותא, דמר סבר: אי מעלי דרא מעלי פרנס, ומר סבר: אי מעלי פרנס מעלי דרא, הא איכא צדקיה דהוה מעלי דריה לא הוה מעלי! והא יהויקים דלא הוה מעלי דריה הוה מעלי! דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מאי דכתיב: 'בראשית ממלכות יהויקים מלך יהודה', ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובהו בשביל יהויקים, כיון שנסתכל בדורו נתיישבה דעתו; ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדקיהו, כיון שנסתכל בצדקיהו נתיישבה דעתו! אלא לענין תוקפא וניחותא קאמרינן."

תרגום: 'זה דור דורשיו מבקשי פניך יעקב סלה' - חלקו במקרא זה רבי יהודה הנשיא וחכמים, אחד אמר: הדור לפי הפרנס, ואחד אמר: הפרנס לפי הדור. מה ההשלכות של אמירה זו להנהגה? אם תאמר לעילוי, שמר סבר: אם נעלה (נרומם) את הדור יתעלה הפרנס, ומר סבר: אם נעלה את הפרנס יתעלה הדור, והרי יש את צדקיהו שהיה מעולה דורו לא היה מעולה! והלא יש את יהויקים שלא היה מעולה דורו היה מעולה! שאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי, מהו שכתוב: 'בראשית ממלכות יהויקים מלך יהודה', ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובהו בשביל יהויקים, כיון שנסתכל בדורו נתיישבה דעתו; ביקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדקיהו, כיון שנסתכל בצדקיהו נתיישבה דעתו! אלא לענין תוקפנות וניחותא נאמרו הדברים.

רש"י מבאר:

"מאי דכתיב זה דור דורשיו - דמקיש דור לדורשיו. למעליותא - לענין חסידות. מאי שנא דכתיב - ביהויקים וצדקיהו 'בראשית' לפי שביקש הקב"ה להפוך מעשה בראשית בימיהם. תוקפא - כעס. ניחותא - נוה לרצות."

במהרש"א מובאת גירסת אחרת ברש"י, שאינה מופיעה לפנינו: "וניחותא - פרש"י ענוה אם הדור עז הקב"ה מעמיד עליהם פרנס עז ואם הדור נוהין זה לזה הקב"ה מעמיד עליהם פרנס שמנהיגם בנחת".

בהוה אמינא הבינה הגמרא שהדור והפרנס משפיעים זה על זה מבחינת הרמה הרוחנית - דור חסיד וצדיק משפיע על המנהיג שיהיה כזה, או להיפך - מנהיג צדיק גורם לדור שאותו הוא מנהיג להתעלות ולהתקדש. אולם הגמרא דוחה הצעה זו, כיוון שישנן דוגמאות מן ההיסטוריה, כמו צדקיהו ויהויקים, שבהן המלך הצדיק והעם שהיה הפוך ממנו, או העם הצדיק והמלך הרשע לא הצליחו להשפיע זה על זה.

מסקנת הגמרא היא, שהשפעת המלך והדור זה על זה היא מבחינת האווירה - ניתן לשנות את האווירה על פי התנהגות המלך או העם (כל דעה לשיטתה) לטובה, לניחותא, או לרעה - לעזות ותוקף. אמנם אי אפשר לשנות את המנהיג או את הדור, אך ניתן לשנות את צורת ההנהגה של המנהיג - האם תהיה בנחת או בכעס.

בווהר הקדוש מצאנו שני מקומות בהם ישנה התייחסות לסוגיה זו: האחד בפרשת בשלח (דף מ"ז ע"א, בתרגום הסולם): "ויאמר משה אל העם אל תיראו וגו'". אמר ר' שמעון אשרי חלקם של ישראל שרועה כמו משה הולך בתוכם. כתוב ויזכור ימי עולם משה עמו. ויזכור ימי עולם' - זהו הקב"ה.

'משה עמו' - כי שקול היה משה כנגד כל ישראל. ולמדנו מזה, כי רועה העם הוא ממש כל העם, אם הוא זכה כל העם צדיקים ואם הוא לא זכה כל העם אינם זוכים ונענשים בשבילו, וכבר בארוהו".

ומקור נוסף בפרשת נשא (דף קל"ה ע"א, בתרגום הסולם): "... מכאן למדנו, כל מנהיג העם שהוא לא נתתקן תחילה, אין העם מתקנים, ואם הוא מתתקן כולם מתקנים. ואם הוא אינו מתקן עצמו תחילה, אין העם יכולים להתתקן".

בדברי זוהר רואים כיוון, שאכן המנהיג משפיע על העם לא רק באווירה, אלא ברמה הרוחנית - אם המנהיג מתקן את עצמו - העם מתתקן, אם המנהיג זכאי - העם זכאי.

נראה שהוהר הקדוש מקבל למסקנה את מה שהגמרא הציעה בהוה אמינא ודחתה.

ניתן להבין, שלוהר לא הוקשה מצדקיהו ויהויקים. ולכן הוא מקבל את ההבנה הזו גם למסקנה. כיצד הוהר"ק מתמודד עם קושיית הגמרא?

ניתן להסביר זאת בשני אופנים:

א. הוהר אומר דבר שהוא נכון, אך לא הדבר היחיד שקובע את ההנהגה בעולם בסופו של דבר. המנהיג אכן משפיע על העם, אך ישנם גורמים נוספים שמשפיעים על העם, ולכן ייתכן שלמלך צדיק יהיה עם רשע, אך אין זה סותר את העובדה שגם המלך משפיע, ופועל ומשנה את הדור בו הוא חי.

ב. ייתכן שישנו הבדל בין המנהיגים שחז"ל מדברים עליהם.

בגמרא מדברים על פרנס - אחראי על פרנסת הדור - זוהי המנהיגות המעשית, הלאומית - בבחינת ראש הממשלה. זוהר הקדוש מדובר על "ירישה דעמא", על משה רבנו ומנהיגים מסוגו - זוהי המנהיגות הרוחנית. מנהיגות רוחנית משנה את המציאות. מי שעוסק בצדדים הרוחניים של המציאות מבסס את כל העולם כולו, והתיקונים שהוא מתקן גורמים גם לדור כולו להיתקן. אמנם אין רואים בצורה חיצונית את הקשר, אך מי שמתבונן פנימה, רואה כי הדור הולך אחר ראשו.

איפה אנחנו בכל הסיפור הזה?

נראה שיש לנו שני תפקידים:

א. אנחנו דור. על פי הדעה הראשונה שהפרנס לפי הדור, הרבה תלוי בנו, וודאי שהאווירה שבה פועל הפרנס תלויה בנו. הצורה בה אנו מנהיגים את עצמנו ואת זולתנו משפיעה על האווירה - האם היא בניחותא או לא.

אנו צריכים לחזור לקשר עם הדור - עם הציבור הרחב. בחירת המנהיגים היא מעשה חד-פעמי, ועכשיו אנו, כחלק מן הדור, צריכים לפעול - בהסברה ובקשר - והכל בניחותא. הבחירות גורמות למחיצות בין אנשים ובין קבוצות ועלינו לשבור אותן, ומתוך כך ישפיעו הדברים כלפי מעלה, מן הדור אל הפרנס.

ב. כבני תורה העוסקים בתורה, ישנה בחינה שאנו "ירישה דעמא". מי

שמתעסק בראש מתקן את הדור מהראש, ולא רק דרך הרגליים...

תיקון העיסוק בתורה, ובוודאי העיסוק בתלמידים הרוחניים של התורה, מבסס ומתקן את המציאות. אם הראש מתקן עצמו - כל הגוף מתקן בעקבותיו, גם אם לא רואים זאת בצורה חיצונית. גם בגוף - איננו רואים כיצד פועל הראש, אך אנו יודעים כי פועלתו משפיעה על כל הגוף. כך בתורה - פועלים במצב הפנימי - וזה משפיע על העולם כולו.

מתוך שיחת מוסר שהועברה בתאריך כ"ז שבט תשס"ג. השיעור המלא נמצא באתר הישיבה.

